აღმოსავლეთ ქრისტიანული და არმენოლოგიური კვლევების საზაფხულო სიმპოზიუმი (2025, 19–20 ივნისი)

მარიამ ჩხარტიშვილი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თსუ, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
mariam.chkhartishvili@tsu.ge

2025 წლის და 19 და 20 ივნისს, გერმანიაში, ქალაქ ჰალეში მარტინ ლუთერის სახელობის ჰალე-ვიტენბერგის უნივერსიტეტში ჩატარდა ორდღიანი საზაფხულო სიმპოზიუმი მიძღვნილი აღმოსავლეთ ქრისტიანობის და არმენოლოგიური კვლევებისადმი, რომელსაც ორგანიზებას უწევდნენ უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის აღმოსავლეთ ქრისტიანობისა და ბიზანტინისტიკის დეპარტამენტი და მესროპის არმენოლოგიური კვლევების ცენტრი, რომელიც აღნიშნული დეპარტამენტის ბაზაზე ფუნქციონირებს. სიმპოზიუმის თემატიკა ეხებოდა კულტურულ, რელიგიურ, სოციალურ, პოლიტიკურ და ისტორიულ კავშირებს ევროპასა და ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებს შორის. დიდი იყო ინტერესი ქართველოლოგიური კვლევების მიმართ, რაც აისახა კიდეც სიმპოზიუმის განაცხადშიც, რომელშიც ნათლად ჩანდა, რომ, ორგანიზატორები მიესალმებოდნენ მოხსენებებს ქართველოლოგიურ პრობლემატიკაზეც.

19 ივნისს კონფერენცია გახსნა და მომხსენებლებს შესავალი სიტყვით მიმართა კონფერენციის ორგანიზატორმა, პროფესორმა კორნელია ჰორნმა, რომელმაც უკვე ამ გული-

თადი მისალმებით თავიდანვე არაჩვეულებრივი სამუშაო გარემო შექმნა იდეების გაცვლისა და მონაწილეთა დაახლოებისათვის. სიმპოზიუმის მომხსენებლები ძირითადად იყვნენ სომხეთის სხვადასხვა სასწავლო და კვლევითი დაწესებულებებიდან, აგრეთვე ამერიკის შეერთებული შტატებიდან, ბრაზილიიდან, იტალიიდანად. საქართველოდან. სიმპოზიუმი ჰიბრიდული იყო და ჰყავდა ონლაინ მომხსენებლებიც.

ორდღიანი სიმპოზიუმი საკმაოდ დატვირთული აღმოჩნდა. ის მოიცავდა შვიდ სექციას: *სომხეთის ისტორია და იდენტობა; გენდერის კვლევები და ქალთა ისტორია; სომხური ხელოვნება; შუა საუკუნეების სომხური ხელნაწერი კულტურა; ქრისტიანული ახლო აღმოსავლეთი; შუა საუკუნეების ქართული ხელნაწერი კულტურა; ევროპა და სომხეთი.* ყოველი მოხსენების შემდეგ იმართებოდა ხანგრძლივი დებატები.

სიმპოზიუმის მუშაობას მრავალფეროვნება შესძინა ქართველ მკვლევართა მონაწილეობ-

ამ. თსუ პროფესორმა და თსუ, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შუა საუკუნეების საქართველოს ისტორიისა და წყაროთმცოდნეობის განყოფილების ხელმძღვანელმა მარიამ ჩხარტიშვილმა წაიკითხა მოხსენება *მოსე ხორენელი ქართველთა გაქრისტიანების შესახებ.* მოხსენებაში გაანალიზებული იყო მეხუთე საუკუნის სომეხი ისტორიკოსის მოსე ხორენელის „სომეხთა ისტორიის“ მეორე წიგნის 86–ე თავი, რომლის წყარო, მომხსენებლის აზრით, არის *მოქცევაჲ ქართლისაჲს* არქეტიპული ვერსია. ამავე ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომლის, სოფიო ქადაგიშვილის მოხსენება მიზნად ისახავდა ქართველებისა და *სხვების* მიმართების შესახებ შუა საუკუნეების ქართულ წყაროებში დაცული ინფორმაციის ანალიზს. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტმა ვენერა კოჭლამაზაშვილმა წარმოადგინა მოხსენება, რომელიც შეეხებოდა საბაწმინდის ტიპიკონის არაბული თარგმანის მნიშვნელობას სირიის მარ-

თლმადიდებელ ბერძენთა ერთობებისათვის. ილიას უნივერსიტეტის დოქტორანტმა ანა ლომაძემ წარმოადგინა მოხსენება *სომხური წყაროების როლი ქართულ ფილოსოფიურ ტრადიციაში არისტოტელეს ნააზრევის განვითარებისათვის*. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან ონლაინ რეჟიმში ჩაერთო ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი ნინო პოპიაშვილი, რომელმაც წაიკითხა მოხსენება თემაზე *პროზელიტიზმი ქართულ ჰაგიოგრაფიაში.*

სამეცნიერო ღონისძებაში ქართველების ჩართულობამ სომეხ კოლეგებთან ერთად კიდევ უფრო დაგვარწმუნა, რომ საკუთარი ისტორიის კვლევა განსაკუთრებით შედეგიანია მეზობელი ერების ისტორიის გათვალისწინებით და რომ მსგავსი ღონიძიებები ძალიან საჭიროა ქართველოლოგიის განვითარებისთვის, არამხოლოდ საქართველოში, არამედ საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში.

მესროპის არმენოლოგიური კვლევების ცენტრის, აღმოსავლეთ ქრისტიანული და ბიზანტინისტიკის დეპარტამენტის მიერ ორგანიზებული სიმპოზიუმი დასრულდა გერმანიაში სომხეთის საელჩოს მრჩევლის, ლუსინე დავთიანის გამოსვლით, რომელმაც შეაფასა ღონისძიების მუშაობა და ისაუბრა მის მნიშვნელობაზე შესაბამისი მიმართულებით კვლევების ხელშეწყობისათვის. სიმპოზიუმის დახურვისას მონაწილეებს სიტყვით მიმართა მარტინ ლუთერის სახელობის ჰალე-ვიტენბერგის უნივერსიტეტის რექტორმა, პროფესორმა დოქტორმა კლაუდია ბეკერმა, სხვა საკითხებთან ერთად, მან ხაზი გაუსვა სიმპოზიუმებზე ახალგაზრდა მკვლევრების მონაწილეობას და მომავალში ახალი მიმართულებების შესწავლის შესაძლებლობას. რექტორმა ბეკერმა განაცხადა, რომ უნივერსიტეტი დიდად აფასებს მესროპის არმენოლოგიური კვლევების ცენტრის მნიშვნელობას როგორც აკადემიური, ასევე კულტურული ასპექტებით.

რაოდენ კარგი იქნებოდა, რომ ანალოგიური ფუნქციის ქართველოლოგიური ცენტრიც იყოს ევროპის რომელიმე დიდი ტრადიციის მქონე უნივერსიტეტში.

საზაფხულო სიმპოზიუმი დასრულდა მეგობრული ვახშმით. კონფერენციის ორგანიზატორებმა და მონაწილეებმა დასახეს სამომავლო გეგმები. გამოიკვეთა ინტერდისციპლინური და კოლექტიური კვლევების შესაძლებლობები ფა აუცილებლობა.

SUMMER SYMPOSIUM ORIENTAL CHRISTIAN AND ARMENIAN STUDIES (2025, JUNE 19-20)

Mariam Chkhartishvili
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
TSU, Ivane Javakhishvili Institute of History and Ethnology
mariam.chkhartishvili@tsu.ge

The Mesrop Centre for Armenian Studies together with the Institute for Oriental Christianity and Byzantine Studies at MLU organized a Summer Symposium on July 19 and 20, 2025 – titled "Oriental Christian and Armenian Studies". It focused on cultural, religious, social, political and historical connections between Europe and the Middle East. Georgian Armenian interdisciplinary papers were also welcomed.

The scientific forum was opened and speakers were addressed by the symposium organizer, Professor Cornelia Horn, who created an favorable working environment for the exchange of ideas and bringing participants closer together. The speakers of the symposium were mainly from various educational and research institutions of Armenia, as well as from Brazil , Georgia, Italy, and the United States. The symposium also had online speakers. The two-day work was quite busy. The event included seven sections, which were divided into the following topics: Armenian History and Identity; Gender Studies and Women's History; Armenian Art; Armenian Manuscript Culture from the Middle Ages; Christian Middle East; Georgian Manuscript Culture from the Middle Ages; Europe and Armenia. Each paper was followed by a lengthy debates which contributed to the fruitful work of the symposium.